

Stubbåker og buffersoner i Hobøl. Foto: Morsa

Minirensanlegg. Foto: E. Johannessen/COWI

Fangdam ved Sperrebotn. Foto: H. Gunnarsdóttir/Morsa

Fosforreduserende tiltak – status i 2010

Vansjø-Hobølvassdraget har i flere tiår vært betydelig forurenset av blant annet fosfor. Årsaken til forurensningen er først og fremst et intensivt jordbruk og utslipp av avløpsvann fra befolkningen. I Handlingsplan for Morsa, som ble vedtatt i kommunestyrene i 2003, var det enighet mellom alle viktige aktører langs vassdraget om å gjennomføre meget omfattende og kostbare fosforreduserende tiltak.

AVLØPSTILTAK

En viktig del av arbeidet med å redusere fosforforurensningen, er å redusere utslippene fra avløpsanleggene – her har hovedutfordringen vært de separate avløpsanleggene (de som ikke er knyttet til det kommunale avløpsnettet).

Innen avløpsområdet er det gjennomført omfattende tiltak både på kommunale og private avløpsanlegg.

Sprede avløp

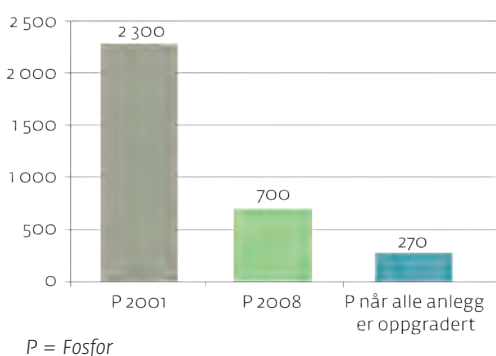
Da arbeidet med å oppgradere avløpsanleggene startet i 2001 var samlet utslipp fra separate avløpsanlegg til hele vassdraget ca. 2300 kilo fosfor (P) – se diagram nedenfor. Syv år seinere var utslippene redusert til 700 kilo. Når alle anleggene er

oppgradert vil utslippene være på under 300 kilo fosfor.

Av boligene som hadde separate avløpsanlegg i 1999 er det nå 1915 boliger som tilfredsstillt kravene. Det gjenstår tiltak på 297 boliger. Av disse er det 83 som har fått utsettelse, 100 som skal knyttes til kommunalt avløp og 114 boliger som skal etterkomme pålegg. I underkant av 20 av disse 297 boligene ligger i de fire vansjøkommunene.

Kostnader

I perioden 1999-2010 er det gjennomført avløpstiltak langs Vansjø-/Hobølvassdraget for 390 millioner. Kommunevis fordeler kostnadene seg slik:

Kommune	Avløpsinvesteringer
Ski	111,6
Moss	81,6
Våler	71,8
Hobøl	58,0
Rygge	28,9
Enebakk	28,2
Råde	4,9
Spydeberg	4,3

JORDBRUKSTILTAK

Siden morsasamarbeidet startet i 1999 har bøndene langs vassdraget tatt ansvar og gjennomført omfattende tiltak. Diagrammene viser kommunevis gjennomføring av tre viktige tiltak på åkrene i 2010.

Vinteren 2010 var det 72 prosent av kornarealet som ikke ble jordarbeidet (lå i stubb) langs hele vassdraget, målet er 80 prosent. Om lag fire prosent av arealene ble høstharvet. Det er anlagt 216 kilometer buffersoner og grasdekte vannveier langs vassdraget, og grasareal på flom og erosjonsutsatt jord dekker 4600 dekar.

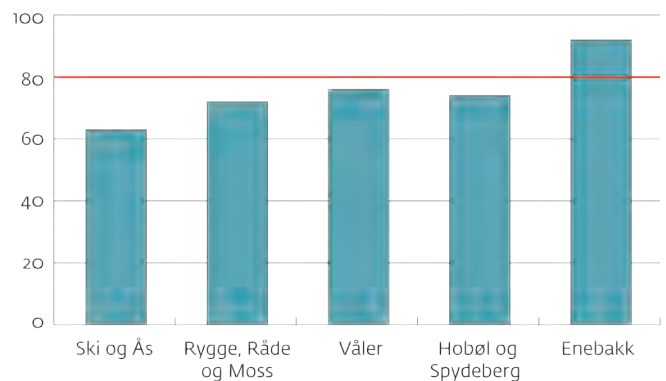
I 1999 var det fire fangdammer i vassdraget, nå er det anlagt mellom 60 og 70 fangdammer til en kostnad på ca. 15 millioner. For fangdammer har tiltaksgjennomføringen vært størst i Ski hvor målet om 50 prosent dekning er oppnådd.

Fosforgjødslingen er også redusert som følge av lavere

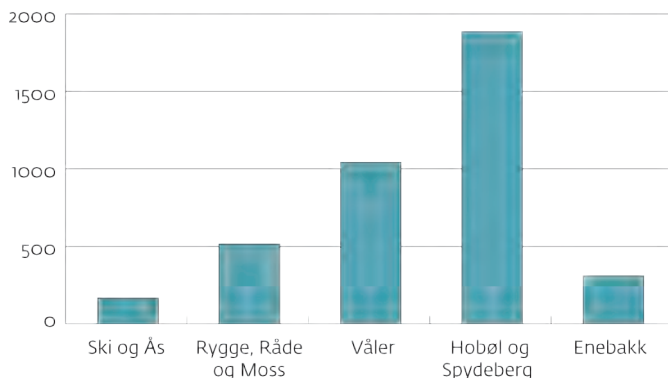
normer for fosforgjødsling. Rundt vestre Vansjø er fosforgjødslingen redusert med hele 75 prosent.

Bøndene fikk 9,4 millioner i miljøtilskudd via Regionalt Miljøprogram (RMP) fra fylkesmennene i 2010. Totalt har arealtiltakene i jordbruket kostet ca. 100 millioner kroner.

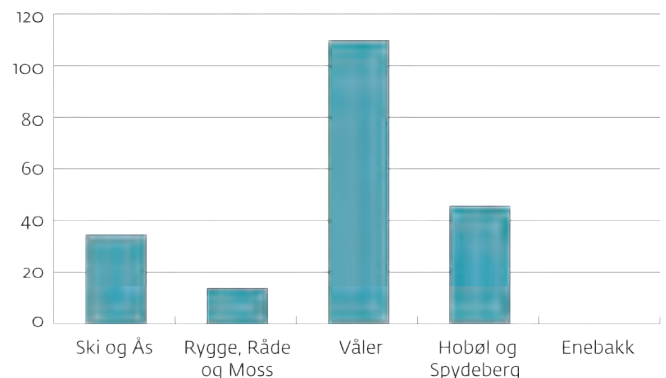
% stubb

Antall da gras på flom- og erosjonsutsatt areal

Buffersoner og vannvei i km

Tall fra fylkesmennene i Østfold og Oslo/Akershus.

ANDRE TILTAK

Som et forsøk på å bedre vannkvaliteten i vestre Vansjø har Moss kommune i samarbeid med de øvrige vansjøkommunene gjennomført forsøk med endret regulering av vannstanden i Vansjø. Her har det vært særlig fokus på sommervannstanden. Forsøket er evaluert og skal danne grunnlag for søknad om permanent endring i manøvreringsreglementet.

Vannområdeutvalget Morsa har i samarbeid med Vansjø grunneierlag og med støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif), gjennomført kraftig utfisking av stor

gjedde for å øke bestanden av rovfisk. Utfiskingen har vært vellykket og bestanden av gjørs har økt betraktelig. Gjørs er en effektiv rovfisk som holder bestandene av krøkle og unge årsklasser av karpefisk nede.

Det er stedvis kraftig erosjon i tilløpselvene til Vansjø. Norges vassdrags- og energidirektorat (NVE) gjennomfører nå fire pilotprosjekt for å sikre elvekantene mot erosjon. Etter at disse tiltakene er gjennomført vil det fortsatt være behov for omfattende erosjonssikring.

Vannområdeutvalget Morsa er et samarbeidsorgan mellom kommuner, regionale myndigheter og brukerintresser for å bedre vannkvaliteten i vannområdet.

Postadresse: Herredshuset, 1592 Våler i Østfold
Telefon: 69 24 75 24
E-post: hgu@fmos.no

Faktaarket er gitt ut med støtte fra Klima- og forurensningsdirektoratet (Klif).